

Yuuyaraq:

Inuup qanoq inuunissaminut maligassai

Harold Napoleonip allagai

Allakkat pillugit oqaaseqaatitalik

Nutserisoq / suliareqqiisoq

Niels-Henrik Lynge

SIULEQUT

1990-ikkut aallartilaarneranni Alaskami meeqqat inuusuttullu atuarfiini ilinniartitaanerup kulturimut inuiaqatigiinnullu tulluarsarnerata aallartisarnerani University of Alaska Fairbanks-imi sulisut saqqummeeqqullunga qaaqquaannga. Saqqummiisussallu ilaat Alaskami nunaqaaqqaartunit kingoqqisuupput. Ilaat New Zealandimit Maoriullutik, ataaseq Indianeriulluni USA-meersoq allalu Saamiulluni Norgeminngaanneersoq.

Taamani saqqummeereeratta atuagaarannguaq tuluttooq Harold Napoleonip allasimasaa “Yuuyaraq: The Way of the Human Being” tunisutisiaraarput.

Nunatsinnut utersimalerama atuagannguaq misissoriarakku paasivara soqutigintartunik arlalinnik imaqartoq. Inuiaat nunasiannornerup kingunerisaanik nappaatinik akiorsinnaanngisaminnik atugaqalernermikut nungutaqqajartarnerat; nunasiaanerup inuianni malitsigisartagai sanngheetutinnguutaasartut soorlu nipangiinnartarneq taqiinnartarnerlu allaaserisami ilaatigut sammineqarput.

Harold Napoleonip atuakkiaata uppersararpaalusooq oqaluttuarisaa-nermi pisimasut, inuiaqatigiinni ulluinnarni inuunermut sunniuteqartartut, inuiaqatigiinnilu pissutsit inuup ulluinnarni pissusilersorneranut tunngaviliisuusartut.

Atuagannguaq pingaartumik ilinniartitaanermi, inunnik isumaginninnermi peqqinnissaqarfimmilu sulisunit atuassallugu piukkunnartutut nalilerpara. Qinikkat pisortallu kulturimut inuiaqatigiinnullu tulluursaanermi atuagannguaq isumassarsiorfissatut najoqqutassiorfissatullu atorluarsinnaavaat. Kiisalu ilaqutariinni inuiaqatigiinnilu aamma oqaluu-serissallugu piukkunnarluinnarpoq.

Karl Kristian Olsen

AALLAQAASIUT

Eric Madsen

Adjunct Assistant Professor

Center for Cross-Cultural Education Programs (Alaskami naggueqatigiinnit assigiinngitsuneersut ilinniartinneqarnerannut qitiusoq)

Chukchi Campus

University of Alaska Fairbanks

Atuakkiortup ilaannikkut saqqummiunneqarsinnaasut inuit nalungeriigaat tamanit tamaanit tigooraavigalugit katitersinnarlugit periarfis-sanik nutaanik avatangiisitsinni pisartunik paasiuminarsisitsisarnera nalunngilarput. Uani atuakkami allagaqaat pineqartoq tassaavoq Harold Napoleonip allagaa, *Yuuyaraq*. Taanna malillugu Alaskap inuiisa akornanni nappaalanersuit 1770-kut missaanniit 1940-kut tungaannut pisarsimasut aallaqqaataaniit ullumikkumut atasumik sunniutaat isummerfiginiarneqarput.

Haroldip pingaartorsiorani allakkani assaannarminik allatani 1990-imi aasaanerani inunnut ikittunut takusassiarimmagu sunniutaa ima pikkunartigaaq, eqqartugaalu ima inuit misigissusaannut soqutiginaateqartigaaq, Haroldip nammineq ilimagisaaniit annertunerujussuarmik siaruakkiartulerluni. Naak allakkami “tuaviuussaalaartup” saqqummersartuni arlalinni saqqummertalenera peqqusiileqinarigaluarlugu isummani inunnit allanit iluarineqarmata qujamasuutigilerpaa, soquti-

ginnittut tamaasa eqqarsaatiminut tunngasutigut suleqatiginiartarlugit, isummami tungaannut isorinnittut atorfissaqartillugit oqaloqatigiinnermut iluaqutiginiartarlugit.

Maanna inuppassuit ikiortigereerlugit College of Rural Alaska-p (Alaskami illoqarfiit avataanneersut ilinniarfiata) nuannaarutigaa Haroldip allagaa, inuttaata akuerisaa, saqqummersissallugu. Inuit Haroldip allaganik marlooreersunik ilisimannittut malugissavaat allagaasa aqqissor-neqarnerat allannguutaangaanngitsoq: malugissavaalli Haroldip nutaamik periaaseqarluni eqarsaatigeriikkaminik anitsinera, nipaata nukittususia erseqqarinneralu, nunap inoqqaavinullu saaffiginninnerata itissusia – taamaaliornermigut inuit oqaloqatigiisinaanngortillugit, piffissallu ingerlanerani kingunipiloqartitsinerit Toqorarnersuup pilersitaatut taasinnaasavut annikinnerulersissinnaallugit.

Taama oqaloqatigiittalernissaq ajornaatsuinnaassanngilaq. Haroldip eqqaavaa oqaaseq *nallunguarlugu* isumaqartoq “soorlu susoqarsimanngitsutut/pisoqarsimanngitsutut pissusilersorneq” kulturip iluani ileqqulersornernut ilaaginnalersimasoq, taassumalu atuunneranut ilisarnaatit ilagigaat pisimasunik avaanngunartunik eqqartuinaveersarneq. Tikkuarpaalu tamatuma kingunerisinnaagaa immikkoortitaasutut misigisimaneq, kamassimalerneq, imminut aserorsalersutut pissuseqalerneq, inuit ilaasa imigassartornikkut malunnarunnaarsinniartagaat.

Toqorarnersuarmit annattut pisimasup kingornagut kingunerlutsitsiner-mik nappaateqalersimassappat? Allattut ilaasa apeqquserpaat nappaatip ilisarnaataanik tikkuaneq eqqornersoq, imaluunniit qangarujussuaq pisoqarsimaneq eqqortumik ilisimasaqarfisinnanerippat. Harold privatimik oqaloqatigalugu oqarpoq inuit Toqorarnersuarmit annasimasut nappaammik taassuminnga nappaateqannginnerannik oqalut-toqartaraluartoq oqartariaqartugut naalliuutit assigiinngitsut pisimasup kingornagut naalliuutigineqartut PTSS-imut assingusuusut, suli taaguut taanna atorneqalinngikkallarmalli maluginiarneqartut.

(Post Traumatic Stress Syndrome, naalisarlugu PTSS, tassaavoq pisimasut naalliunnartut kingornatigut atajuartumik kingunipiloqartitsineq - matuma kingorna PTSS-iinnarmik taagugassara (nhl)). Atuartut ilaasa apeqqutigissavaat nappaassuaq tunillaassortartoq sorleq kinguneqar-

YUUYARAQ: INUUP QANOQ INUUNISSAMINUT MALIGASSAI

*Harold Napoleon
Yup'ik
Hooper Bay, Alaska*

Aallaqqaasiut

Ukiuni kingullerni sisamani Alaskami nunap inoqqaavisa akornanni imigassamik ajornartorsiuteqarneq imigassamillu atorneerluineq pillugit uteqattaartumik allagaqarlunga misiliisarsimavunga. Pinerilli tamaasa unitsiinnartarsimavakka, allakkakka igiinnartarlugit – misigisimagama oqaluttuariniagara ilivitsunngorsinnaanngitsoq. Pinerit tamaasa amigaa-teqartaraaq. Ilungersorluna suliakka soorlu tassa amigaa-teqartuartut.

Uanga nammineq atuinerluinera, imigassamillu pinngitsuugaqarsinnaannginnera pisuullutik erneru toqummalli maani Fairbanksimi pinerluuteqarsimasunut isertitsivimmi piffissap ilarujussua atorlugu nappaatip taassuma patsisai paasiniarlugit sulisimavunga. Parnaarussivik taanna tassaasimavoq misissuiffiga; maanimi paasiniaalluni misissugassanik amegaateqannguanngilagut – tassa Alaskami nunap inoqqaavi statimit tamarmit aggersut, namminneq imigassamik atuinerluisimanermik kinguneranik maangartitaasimasut.

Uanga nammineq ilaqtutnna nunaqarfimmalu oqaluttuassartaanit, nunallu inoqqaavisa inuusuttortaasa untritolipassuit naapissimasama

tunulequtaasa oqaluttuassartaannik misissuereerluna oqarsinnaavunga nunap inoqqaavisa akornanni atuinerluisoq qanoq ittuusoq nassuiarsinnaalerlugu. Naak eqqartorneqartut nunaqarfinnit naggueqatigiinnillu assigiinnngitsuneersinnaagaluartut, pinerit tamangajaasa tunulequtarisaat assigiittarpoq. Taamaattumik maannakkut ajornarunnaarpoq nappaammut taassumunnga tunulequtaasoq, imaluunniit tunulequtaasut, ukiut tamaasa inuit inuunerannik imminornikkut, toqutsinikkut, ajunaarnikkut, nappaatitigut, pakatsinikkut, kamannikkut naliliinerluinikkullu naleqartartoq, alianartumillu imigassaq akuliunneqarsimatillugu nukersornermik kinguneqartartoq, sukumiikannersumik oqaaseqarfignallugu.

Nunap inoqqaavi imigassamik atorneerluinissaminut inunnguutsiminik pigisaqarnerat eqqarsaatersuutigineqartaraluartoq uanga isumaqarpunga patsisut suungingaarami puiguinnartariaqartoq. Alaskami nunap inoqqaavisa oqaluttuarisaanerit nammineq misissuereerlugu, inuillu atuinerluttut imigassamillu pinngitsuugaqarsinnaanngitsut maani naapitama oqaluttuassartaat misissuereerlugit, utoqqartallu tusarnaareerlugit, isumaqalerpunga imigassamik pinngitsuugaqarsinnaajunnaarnermut patsisaasut timimut tungasuunatik anersaamut tunngasuusut. Taavalu ingerlaqqilaassagaanni oqartoqarsinnaavoq nappaat timimit inunnguutsimillu tunngassuteqanngimmat, taava qaangerniarnissaa aamma anersaakkut katsorsartinnikkut anguniarneqartariaqarpoq.

Uanga nammineq angusakka eqqaassagukkit oqartariaqarpunga ilinniarikkut angusassat annerpaat angusimanagit – kisianni Yup'ik eskimujuvunga, silarsuarmullu maanna atuukkunnaartumut inunngortitaasimallunga. Ilinniartitaanera nunaqarfimmi inunngorfinni Hooper Bayimi aallartippoq. Aatsaat arfinilinnik ukioqarlunga tuluit oqaasii ilinnialerpakka. Taava aqqaneq-marlunnik ukioqarlunga atuarfimmu Copper Valley Schoolimut nuutsitaavunga, tassagoq nunaqarfimma atuarfiani ilisimasassat uanga pisariaqartitakka ilinniartitsissutigineqanngimmata.

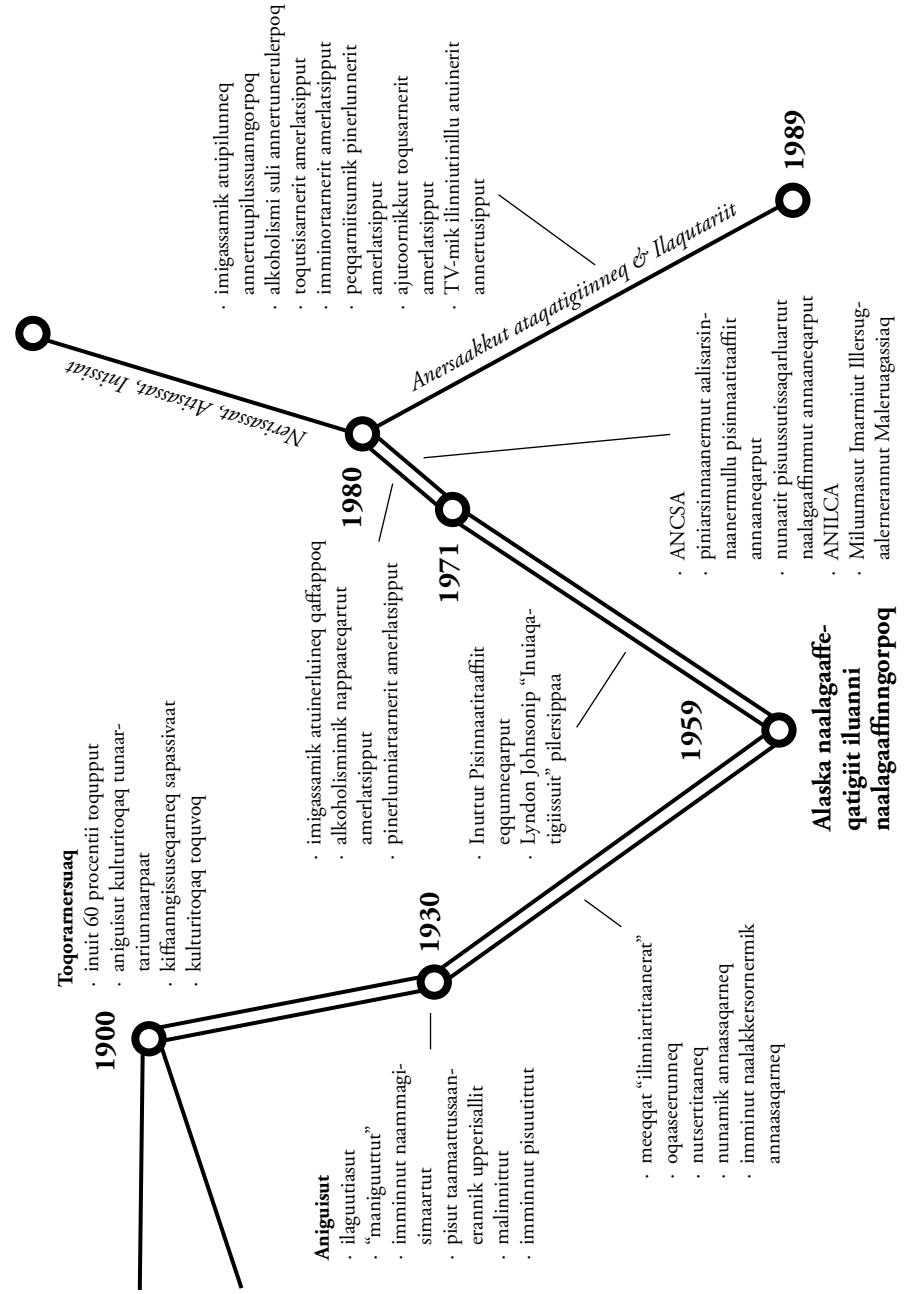
Atuarneq nuannareqaara. Ulloq taanna naqinnerit ilikkarakkut ordbogimik pissarsivunga – taamanikkulli suut atuarneqarsinnaasut tamaasa atuarterpakka. Atuarnermik isikka iluarunnaarsippakka. Silarsuaq

inuuneq innarlarsimallugu, kiisalu timikkut tarnikkullu ajortumeer-
neqarneq, toqu parnaarussaanelu kingunerisimallugit. Sunaanersoq
imminut aserorterneq, peqqarniinniarneq, pakatsineq kamannerlu Alas-
kani nunap inoqqaavisa akornannut pulatinneqarsimavoq. Toqorartut,
parnaarussivimmu isertitat, imminnullu aserortertut taassaapput
inuusuttut. Ilaqutaasut, ikinngutaasut nunaqqatasullu oqarput paa-
sisinnaanagu. Imminornerit tamarmik ilaqutaasunik nunaqqataasunillu
tupatsitsisarput. Peqqarniisernikkut pinerluuteqarnerit, imigassamullu
attuumassuteqartumik toqusarnerit aamma taama sunniuteqartarput.
Imigassaq pissutigalugu atugarliorujussuarneq sunut tamanut tunillaas-
suutilerpoq. Sunali patsisaanersoq soorlu kiilluunniit nalugaa.

Ataaserli nalunnilarput – tunillaassuunnerup patsiserpia timikkut pis-
saaleqinermik patsiseqanngilaq. Nerisassaqaarneq, atisassaqaarneq naju-
gassaqaarniarnerlu eqqarsaatigalugit nunap inoqqaavi aatsaat taama peri-
arfissarisaartigilerput. Aamma oqartariaqarpugut naalagaaffeqatigiinni
naalagaaffimmilu naalakkersuisut ajornartorsiummik isiginngitsuusaa-
risimangitsut. Alaskami nunap inoqqaavisa inuunerat, peqqissusaat
ilinniagaqarnissaallu iluarsaaviginiarlugit dollarsit 100 milliunilikkuu-
taat atornerqarsimapput. 100 milliunilikkuutaat inuit taakku akornan-
ni imerajunneq atuinerluinerlu akiorniarlugit atornerqareersimapput.
Nunaqarfinni inatsisitigut imigassanik tikisitsinerit, tuniniaaneq, ilami
allaat pigisaqaarneq inerteqqaaleraluartoq ajornartorsiut ingerlajuarpog.

Kisitsisit tupannaqaat. Matthew Berman malillugu

1977-miit 1988-imi kisitsit pissarsiarineqarsinnaasut kingullit
malillugit nunap inoqqaavi 1.789-t Alaskami peqqarniisernermik
patsiseqartumik toqusimapput. Kisitsisinut taakkununga ilaapput
imminornerit. 394-t imminornikkut toqusimasut, 257-t toqutaan-
nikkut, ajunaarnikkullu inuit 1.138-t toqusimallutik. Tassunga
naleqqiunneqassaaq inuit katillutik 64.000-iinnaasut (1984 Census),
tassa ukiut aqqaneq-marluk ingerlaneranni nunap inoqqaavisa 3
procentii taamaalillutik toqusimallutik. (Berman 1991)

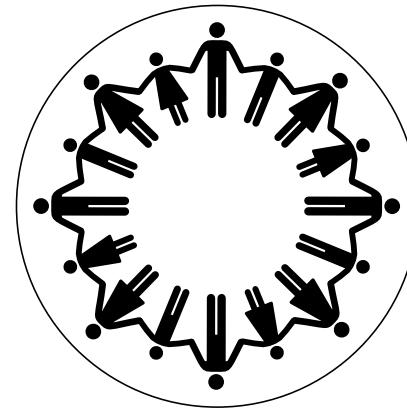

iloqqasullu iluanni ilaasut nukittorsarneqassallutik. Imaanngilaq qamani ilumiorisat aninneqarnissaat kisimi pingaartuusoq – aammali ilaqutariit iluanni nunaqarfimmi sinnerani ataqatigiinnerup kingumut nukittornissaa anguniarneqassalluni. Iloqqasuni Oqaaseqartarfik ingerlalluarpat anaanaasut ilaasa ernitik aatsaat takulissavaat, ernerusut ilaasa ataartik aatsaat takulissallugu, asaqtigiisappullu paaseqatigiinneq alliartortillugu.

Oqaaseqartarfik nunaqatigiinnut tamanut ammassaaq. Kinaluunniit mattunneqassanngilaq. Kinaluunniit qaaqquneqaannarani tikilluaqquneqassaaq, ammasumik tamanit ilassineqassalluni. Ajunngitsumik tamarmik ingerlappata ilaqutariit iluminni ataqatigiinnerat, nunaqarfimmi illu imminnut ataqatigiinnerat pitsaanerulissaaq. Neriutiginarpoq nunaqarfimmi ilaqutariinnut ilaqutaasut tamarmik uteqqissinnaalissasut. Naalliutit anniaatillu Toqorarnersuarmit nunaqatitsinnik avissaartuut-sitsisut nungutinneqassapput. Taama pisoqassappat taava naalliutit unuami takisuumi aqqusaarneqartut asuliinnaq pisimassanngillat, inuillu inuerminnik akiliisut asuliinnaq toqusimassanatik.

Suliassaq siulleq alla tassaavoq nunaqarfimmi imigassamik ikiaroor-nar-tunillu allanik atuinerlunnermik naalliuteqartut immikkut Iloqqasuni Oqaaseqartarfimmi pilersitsivigissallugit. Soorlu nunaqarfimmi Oqaaseqartarfik inunnut tamanut atuuttoq assigalugu alkoholikerit tassani ikiorneqarlutik paasilissavaat sooq pinngitsoorsinnaajunnaarlugu ime-rajuttunngorsimanertik, imerajussimagaluartullu taamaakkunnaalersut ikiortigalugit aqqikkiartorneq peqqinnerlu angujartuaalissavaat. Oqaaseqartarfimmut taamaattumut takkuttassapput utoqqartat, angajoqqaat, ikinngutillu asannittut – tassaniittut tusariartorlugit, takusarlugit, nukittorsarniarlugit tikilluaqquniarlugillu.

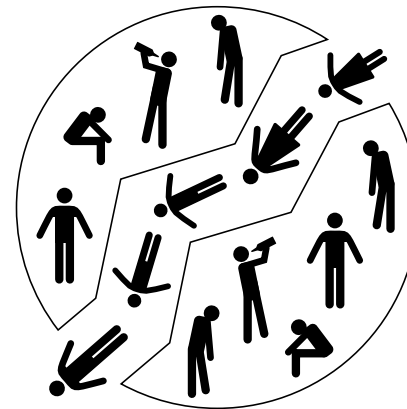
Oqaaseqartarfimmi pilersinneqarpata saniatigut nunaqarfimmi pisortat aningaasartuutaanngitsumik nunaqarfimmi inuit tamarmik ilaaffigisaannik aliikkusersuisoqartarnissaa tapersersussavaat, ilaqutariit ilaqutariinnik allanik naapitsinerisigut nunaqarfimmiut tamaasa ilaqutariissuannortil-lugit – nunaqatigiinnermi taama isumaqarpoq. Nunaqarfimmi aqutsisut aamma sapaatip akunnikkuutaartumik nuannattarneq, potlucks, aallar-

- Nunaqarfik peqqissoq taassavoq cirkeli, inuttai taassuma iluani toqqissisimasut.

- Asanninneq, paaseqatigiinneq, qanilaarneq, kulturi, anguniakkat ilumoornerlu tassaapput cirkelimik nukittuunngortitsisut, nunaqarfim-mik, ilaqutariinnik inunnillu ataasiakkaanik illersuisut.

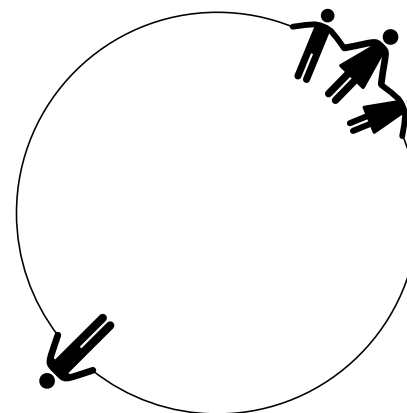
- Nunaqarfik peqqissoq tassa Pinngortitsisup Qitornaminut tunissutaa.

- Alaskap inoqqaavisa amerlasuut akornanni cirkeli kittorarneqarpoq, nappaassuit nalaanni toqorartorpasuit kinguneqarnerlutsinerannit.

- Ilaqutariit nunaqarfimmi imminnut attaveerukka-mik avissaartuutilerput.

- Cirkeli kittorarnikoq ilivitsuunngilaq. Aa-naartitsilerpoq, inuunartortaalu aniakaalerluni. Nuannaannginneq aallartippoq. Cirkeli piffissaa-gallartillugu iluarsaanneqanngikkuni toqussaaq.

- Cirkeli taamaallaat tassani najugaqartunit, innut-taasunit, ilivitsuunngorteqqinneqarsinnaavoq.

- Cirkeli anersaajugami taamaallaat asannin-nermit, paaseqatigiinnermit, qanilaarnermit, isumakkeerfiginninnermit naammagittarnermillu iluarsaanneqarsinnaavoq, Pinngortitsisoq cir-kelimik pilersitsisimasooq ikiortigalugu. Aatsaat taama pisoqarsinnaavoq innuttai ilumoorlutik ataatsimuulerpata.

YUUYARAQ - KALAALLIT ISAANNIIT

Aviâja Egede Lynge

Inuiaat piorsarsimassutsikkut pissusaannillu Ilinniagalik

Nuuk, Kalaallit Nunaat

Ilisarititsineq

2007-imi *Yuuyaraq* Ray Barnhardtimit tunissutisivariva. Barnhardt Alaskami nunat inoqqaavisa ilikkariatortarnerannik ilinniarnernannillu ukiorpassuarni suliaqartuuvooq. Taamani Barnhardt ilinniartitsineq pillugu ataatsimeersuarnermut peqataalluni Nuummiippoq, tassanilu uanga nunasiaanerup inuiattut kinaassutsimut sunniutai pillugit saqqummii-vunga, Kalaallit Nunaanni ilinniartitsinermit atatillugu. Saqqummiineq assigiinneqisunik qisuariarfigineqarpoq. Nammineq assut pissangavunga, misigisarakku Kalaallit Nunaanni nunasiaasimaneq paqumigineqartartoq; allaanngilaq attussallugu ernumagisaq, tamatumunngalu ilaatigut pissutaa-sinnaavoq nunasiaasimaneq sunniutaasa ilai qallunaanut akeqqersimaar-nermut paarlaattoorneqartarmata.

Saqqummeereernerma kingorna Barnhardtip atuagaarannguamik pajuppaa-nga. Aatsaat atuareerakku paasilerpara sooq atuagaq taannarpiaq uannut tunniunneraa. Saqqummiussamami imarisai, nunasiaanerup kinaassutsimut imminullu naleqartinnermut kinguaariippassuarni sunniutaanut tunngasut oqariartuuteqarput Haroldip eqqarsaataanut naapertuulluinnartunik.

Tamatuma kingorna nunasiaanerup oqaluttuassartaa ilinniartitsininni sammitillugu *Yuuyaraq* assersuutitut atortarpara. Annermik atortarpara yuppiit inuunermi aqquusaagaannut takussutissiaq 1953-ip kingorna Kalaallit Nunaata ineriartorneranut arlalitsigut assingusoq (yuppinni 1959-ip kingorna). Kalaallit Nunaanni aammattaaq imigassamik atornerluineq, pinerlunnerit imminortarnerillu annertusiartortut aqqu-saarneqarput. Atuakkap assersuutitut atornerata oqallinnerit nuannersut nassatarisarpai, taamatullu oqaluttuarisaanerup, kulturip ullumikkullu inuiaqatigiit imminnut ataqatigiinnerannik paasinnineq nassatarisar-luguttaaq. Ilinniartut yuppiit akornanni pissutsit namminneq Kalaallit Nunaanni atugarisaminnut assersuussinnaasarpaat.

2008-mi Nunat Avannarliit suliniutaanni ”Eqqarsartaatsikkut nunasiaa-junnaarsagaanermut aqqut”-mi peqataavunga, tassanilu Iben Mondrup aammattaaq peqataavoq. Taassuma *Yuuyaraq* kalaallisut nutsertinniar-lugu ilungersuutigaa, tamatumunngalu atatillugu aperlunga kalaallisut saqqummersitassamut ilanngussaqaarusunnarsunga. Akuersivunga, isumaqarama Kalaallit Nunaanni uagut nammineq oqaluttuarisaanerput nammineerluta allattariaqaleripput. Nunasiaanerup kingunerisai isum-mersorfigisariaqalerpagut, paasillugulu inuttut nunasiaajunnaarsagaaneq tassaannngimmat kamanneq, immitsinnut allanullunniit sammititaq. Ilutsigut nunasiaajunnaarsagaanerput immitsinni pisussaavoq, taa-maammata atortussat *Yuuyaraq*-tut ittut uatsinnut naapertuuttut uagullu nammineq allatavut pisariaqartippagut.

Tassunga atatillugu erseqqissarumavara *Yuuyaraq*-p kalaallisut allanne-rani matumani ilanngussara uanga nammineqqinnaaq isummersorneri-gakku. Kalaallit tamaasa sinnerlugit oqaaseqarsinnaanngilanga taamaa-liorumanangalumi.

Soorlu susoqarsimanngitsoq

Kalaallit Nunaata nunasiatut oqaluttuassartaa taartortaqaqaaq. Qallu-naanngorsagaaneq tamakku ilagivaat, meeqqat 4000-inik amerlanerit qallunaanngorsagaallutik Danmarkiliartitat aamma ilagivaat. Meerarsiat

HAROLD NAPOLEONIP ALLAGAA "YUUYARAQ: INUUP QANOQ INUUNISSAMINUT MALIGASSAI" PILLUGU QISUARIARNEQ

*Mainard E. Gilgen
Psykologimut immikkoortoqarfik
University of Waikato
Hamilton
Aotearoa, New Zealand*

*Tena koe te Rangatira Harold Napoleon
He mihi atu kia koe
Ki te tautoko nga mahi, nga whanaunga, kua koorero,
"Yuuyaraq: Inuup qanoq inuunissaminut maligassai"*

Oqaatsivit killittimmannga tapersersuina, paasinninnera, misigisakka, ilinnut, ilaqtannut, nunaqqatinnillu asanninnera oqaatigisariaqarpakka. Nersortariaqarpakkit illit nammineq, ilaqtavut nunaqqativillu aqqusaarsimasat erseqqissumik tamakkiisumillu oqaatigisinnaagakkit.

Allapputit, "nalua allaqqammersimasakka paasineqassanersut imaluunniit isumaqatigineqassanersut". Uanga nammineq ilaqtakkalu sinnerlugit paasivara aqqusaarsimasatit uanga siuaasama aqqusaarsimasaannut assingusupilussuusut. Uagut Maaorit, Aotearoami nunap inoqqaavi, atonerlunneqarneq, peqqarniisarneq kulturikkullu inui-aasutsitsinnik nungutiseriaraluarneq ilinnit nunaqqatinnillu aqqusaarneqarsimasutut ittut aqqusaarsimavavut.

30-nik ukioqarpunga, anaanaga Maaoriuvoq (naggueqatigiit Tainuit ataani Ngati Tahinga) ataataga schweizimiuulluni (inuuffia Wahlern; canton De Berne). Anaanama naggueqataasa misigisaat najoqutaralugit allakatit oqaaseqarfigissavakka.

Illit nunaqqativit aqqusaarsimasat uagullu aqqusaarsimasavut assigiisuteqangaatsiarput: qanoq ikitsiginerput eqqarsaatigalugu parnaarusivinni amerlavallaarpugut, nappaatit peqqinnissamullu tunngasut eqqarsaatigalugit kisitsisit amiilaarnarlutik, atuartitaanermi kukkussutit alianarlutik, nunatsinnilu amerlassuserput eqqarsaatigalugu suliffisaqanngitsut amerlanerpaajullutik. Immikkooruteqarnerpulli aamma soqutiginaateqarpoq.

Immikkoorut ataaseq tassaavoq nunasiannornitta qanga qanorlu ingerlasimanera. Isumaqarpunga 1900-kut aallartinneranni uagut inissimanitsit ilissi mannakkut inissimasusi – taamanikkummi kikkut tamarmik isumaqarput Maaorit nungukkiartulersut. Alaskami nunap inoqqaavi assigalugit siuaasavut Toqorarnersuarmit tarnimikkut kinguneqarnerlutitsippit. Taamanikkut Maaorit timikkut, anersaakkut, kulturikkullu saassunneqarput nunaatit tiguarneqarnerisigut, naggueqatigiit imminnut sorsuunerisigut, kiisalu imigassap upperisallu nalusatta eqqunneqarnerisigut. Nunatta kulturittalu pinngitsaaliinikkut naqisimaneqarnerat puigorsarniarlugu aallartippit imminnut pisuutinneq, imigassamik atuiupilunneq, akunnitsinni peqqarniisernerit, isumatsasimangaarneq, imminortarneq sianigisaqanngitsuusaarnerlu.

Siuaasatta qanganngoreersut utoqqartattalu suli inuusut neriuuteqarnerisigut, siumut isiginerisigut, upperinninnerisigut, qasuininnerisigut aalajangersimanerisigullu kingornutavut peqqarniisarneq atonerluinerlu toquinnaleralarluta qaangerpavut. Ullumikkut amerlatsikkiartuinarpugut, Aotearoamiut 12 procentiinik amerlassuseqarluta, uagullu ileqqvut, maligarisavut, oqaatsivut anersaakkulu upperisavut utersaarfigeqqinneqalerlutik.